

הכנס השנתי של היזמה למחקר יישומי בחינוך 3.1.2019 | כ"ו טבת תשע"ט

ניהול מיטבי של הפיתוח המקצועי וההדרכה במערכת החינוך

מושב ראשון – אין כמו בבית (ספר): למידה תוך כדי עבודה בבית הספר

שאלות ודיון עם משתתפי המושב הראשון

מה הם החסמים והאתגרים המרכזיים ביישום הרעיון של למידה של מורים תוך כדי עבודה?

פרופ' הרון התמקדה בשני אתגרים: 1. איך להכניס גם את המומחיות לתהליך הלמידה? בתהליכים קבוצתיים מתכנסים לעיתים לפרקטיקות שהם לאו דווקא נכונות או טובות. התייחסות של מומחה לתאוריה חשובה על מנת להבין את התהליך והמטרות של הפרקטיקות. הכללת בעלי מומחיות בתהליכי למידה פנים-ביתספריים דורשת מחשבה ומשאבים. 2. אתגר רגשי-חברתי של מורים – כיצד מייצרים אווירה של שיתוף וחשיפה בקרב המורים, וכיצד תומכים בהם?

אורית פרץ ציינה כי האתגר המשמעותי הוא בהובלה – מי יכול להוביל את שעת הצוות בצורה שתניב שיח פורה ותקדם את ההוראה. אתגר נוסף הוא מגבלת הזמן והמשאבים – זוהי רק שעה אחת; היא לא מספיקה, וגם מייצרת עבודה נוספת.

ד"ר ודרייט העירה כי קושי נוסף טמון בעמדה הרווחת, עמדה שמחפשת תשובות קונקרטיות שאיתן יכול המורה לחזור לכיתה. יש אתגר גדול בשהייה באי ודאות, באופן שיאפשר למורה לחקור ולהעמיק בשאלות, לפני שמגיעים חזרה לעשייה הפרקטית.

מר רם הדגיש כי מדובר בשאלות מורכבות, ללא פתרון קסם. הפתרון צריך לאפשר תמהיל נכון של רכיבים בפיתוח מקצועי שייתן מענה מתאים למצב, ולכן ניסה להדגים את דרך החשיבה על בניית המנגנון. למובילים של התהליכים אין מספיק כלים וידע, וזהו חסם משמעותי. מדובר על מסות גדולות של אנשים, ונדרשת הכשרה למי שעוסק בפיתוח מקצועי, לצד ייצור ידע ופרקטיקות שיסייעו להנגיש זאת באופן רחב וטוב. לכן עומלים על פיתוח מרכזי מחקר ופיתוח שיתמכו במסגרות השונות, ינגישו כלים וידריכו את האנשים שיובילו.

מהם האתגרים בהכשרת המנחים – המורים שמובילים את עמיתיהם בבתי הספר?

ד"ר ודרייט ענתה כי האתגרים דומים לאלה שנדונו עד כה, אך ברמה אחרת. המורים שמובילים את התהליך מגיעים עם ניסיון רב, הרגלים קודמים ותפיסת עולם מוגדרת, ולעיתים קיים מתח בין התפיסות הקודמות ובין המהלכים שאנו שואפים ליישם. המתח בין הדברים גורם לעיתים למהלך לא קוהרנטי, והמסרים מועברים בצורה מבולבלת ומבלבלת, אולי אפילו מזיקה.

מהו טבעם של המשאבים האפיסטמיים שתומכים בלמידה של מורים? פרופ' ספרד דיברה על כך שאחד המשאבים הוא תאוריות על למידה. מה עוד?

הכנס השנתי של היזמה למחקר יישומי בחינוך

3.1.2019 | כ"ו טבת תשע"ט

ניהול מיטבי של הפיתוח המקצועי וההדרכה במערכת החינוך

פרופ' הורן ציינה כי השאלה איך מורים מפרשים ומבינים פרקטיקות למידה היא שאלה גדולה במחקרה. היא חושבת שחלק גדול מהמשאבים האפיסטמיים שבהם משתמשים המורים נמצאים בסביבה הבית ספרית, במבנה החברתי שלו ובסטנדרטים הקיימים בו. לדוגמה, מבנה הכיתות שמחולקות לפי גיל, או העובדה שישנו יחס של 30 ילדים למורה. גם להיסטוריה ולתקדים יש מקום – מורים נוטים לחזור לתאוריות ולתפיסות שהם מכירים, כולל תאוריות עממיות (למשל ההנחה שיש 'אנשי מתמטיקה' וכאלה שהם לא 'אנשי מתמטיקה').

פרופ' ספרד העירה כי כמעט כל הדברים הם בגדר 'משאב אפיסטמי'. להערכתה, בכל ישיבת צוות של מורים מוצגות תפיסות לא זהות לגבי מה היא 'למידה', וגם להנהלת בית הספר יש אינטרס מובנה בעמדה אפיסטמית מסוימת. לדעתה נדרשים משאבים מטה-אפיסטמיים.

אנו עוסקים בלמידה של מורים במקום העבודה – מהן האפשרויות ומהן המגבלות הטמונות במקום הזה, ואיך בית הספר כמוסד וההקשר הבית ספרי משפיעים על אפשרויות הלמידה של המורים?

פרופ' הורן ענתה כי אחת המגבלות היא נוהלי העבודה והסטנדרטים המקובלים בבית הספר. לדוגמה, איך הצורך בהתאמת ההוראה לתלמידים ולהבנה של התלמידים מתיישב עם הצורך לתאם הספק עם מורים אחרים בבית הספר? נוסף על כך, אם קיימת המחויבות לתמוך במורים להתאים את עצמם לצורכי התלמידים, כולל הזמן והעבודה הנוספת הנדרשת, יש לחשוב גם איך מארגנים את הזמן של המורים. אולי זמן למידת המורה צריך להיות מובנה בתוך יום העבודה.

מר רם חושב שבית הספר אמור להיות הזירה המשמעותית של הלמידה המקצועית של המורים: קרוב לפרקטיקה, משאיר את המורה בבית הספר וגם יוצר תהליכי למידה מקבילים אצל התלמידים – תרבות הלמידה מחלחלת. אבל הלמידה המקצועית לא יכולה להתמצות במה שניתן לעשות בתוך בית הספר. עולה השאלה איך וכמה יכול בית הספר לתפקד כזירה בפני עצמו וגם כמוסד מתכלל ששולח את המורה לתהליכי למידה נוספים.

ד"ר ודרייט חושבת שצריך לחשוב על מבני למידה בבית הספר, אך יש לחשוב גם על הפורמט: השתלמות בית ספרית, ישיבת צוות או משהו אחר? פורמלי או פתוח? מיהם בעלי התפקידים שצריכים לקחת על עצמם את המשימה – האם הרכזת הפורמלית או מורה אחרת? היבטים אלה מייצרים מתחים ולעיתים גם מאבקי כוחות, לכן חשוב לדון בהם.